

Doopsgezinde en Remonstrantse Gemeenten Rotterdam

Zondag 6 aug.2017

Als God ons thuisbrengt

Leven we in ballingschap of is de wereld wel OK?

Orgelspel

Welkomstwoord door kerkenraadslid

Stilte

Gemeente gaat staan

Zingen: Lied 419 "Wonen overal nergens thuis"

Bemoediging en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer.
Amen

Zingen Psalm 84: 1, 2 en 6

Gebed

Eeuwige God,

Vanmorgen zijn we samengekomen in uw huis. Mensen die heel verschillend zijn, maar met elkaar willen zoeken. Mensen die heel verschillend in het leven staan, maar toch willen zoeken naar wat hen verbindt. Mensen die zich thuis voelen in dit bestaan of mensen die zich vervreemd voelen.

Wilt u ons vanmorgen een thuis geven. Wilt u ons verbondenheid geven. Met elkaar, maar ook met u die ons roept. We zijn hier in uw huis. Deze plaats waar mensen al generaties samenkomen. Deze plek die ons verbindt met het voorgeslacht, met mensen die zochten als wij. Die leefden als wij. Die verdriet hadden, maar ook hoop. Mensen die leefden, zoekend naar u.

Hun vragen zijn onze vragen. Hun antwoorden kunnen ons inspireren. Met elkaar zijn wij verbonden in onze zoektocht naar u.

Wees dan ook met ons, zoals u met hen was. Wees met ons en uw wereld, want zonder u kunnen we niet.

Amen.

Inleiding

Het thema van onze zomerreeks is typerend voor dit seizoen. Uit en thuis. Velen van ons zullen met vakantie geweest zijn of nog gaan. Anderen zullen thuis gebleven zijn en hier vakantie gevierd hebben. Voor anderen is op vakantie gaan iets van vroeger.

Maar uit en thuis is een groter thema dan dat. Waar kun je je thuis voelen? Een modern antwoord is: waar je smartphone het wifinetwerk herkent. Maar dat is wel een beetje oppervlakkig.

Thuis is een plek waar je je fijn kunt voelen. Beschut en veilig. Waar het goed is. Waar je je gedragen weet. Waar je hoort.

Centraal staat vanmorgen een lied van Huub Oosterhuis. Het is een bewerking van Psalm 126. Een psalm die refereert aan de ballingschap van Israël. Een situatie van nadrukkelijk niet thuis zijn. Van huis en haard verdreven. Onveilig. Onzeker. Als die ballingschap doorbroken wordt, dan zal het een feest zijn.

Maar wat kunnen wij eigenlijk met dat lied? Wat zegt ballingschap ons? Wij leven toch niet in ballingschap?

Daar wil ik vanmorgen met u over nadenken!

Zingen: Psalm 126A

Lezingen: Psalm 126 en Johannes 15: 18-20

Zingen: Lied 968

Overdenking

De afgelopen maanden, broeders en zusters, liep André Meiresonne stage in de remonstrantse gemeente. Een markante mens.. Iemand met een gulle, aanstekelijke lach. Iemand die op huisbezoek de mensen het hemd van het lijf heeft gevraagd. Iemand die een onvermoeibaar optimisme uitstraalt. Iemand die het ‘tjakka’ van Emile Ratelband op het lijf geschreven is.

Maar iemand die ook goed heeft nagedacht over wat het leven ons te brengen heeft. Die naar eigen zeggen pas tot het verstaan van iets van zin kwam, toen zijn vader dood ging en zijn vrouw vertrokken was. Die in de drukte van het alledaagse leven de essentie kwijtgeraakt was. Sommigen van u hebben hem gehoord, toen hij in juli een prachtige preek hield. Wie er niet bij was, u kunt hem nog lezen op de website van de Remonstrantse Gemeente.

Met deze André heb ik altijd mooie gesprekken. We voelen elkaar goed aan. De laatste keer dat we elkaar spraken ging het erom hoe we het leven moesten duiden. Optimisten zijn we allebei. Maar hoe is het leven nu echt? We discussieerden. Is het leven nu kloten of niet? Is wat ons aan treurigheid overkomt nu gewoon pech hebben in een alleszins mooi leven, of moet je in een beroerd bestaan nu gewoonweg genieten van wat er wel goed is?

Houd u de vraag even vast, want u zult zien dat ik er op terugkom in mijn preek, die ik in drie delen heb opgesplitst:

1. Ballingschap in historisch perspectief
2. In de wereld, maar niet van de wereld
3. God wil wat met deze wereld

Vandaag krijgt u na de drie delen nog een kleine toegift, een epiloog.

1. Ballingschap

Het lied van Huub Oosterhuis dat we daarnet zongen is een geliefd lied in bepaalde kringen. Het werd populair in de basisgemeenten uit de jaren zestig. Het

klinkt in kringen waar de bevrijdingstheologie populair is. Waar geloof bevrijding betekent. Het klinkt optimistisch, het bevat veel herhalingen die ons opbeuren en de muziek van Bernard Huijbers zet ons in beweging. Maar eigenlijk is het toch een gek lied voor ons om te zingen. Kun je je bij sommige bijbelteksten afvragen, wat daar nu mee bedoeld is, wat de schrijver heeft willen zeggen, hier is dat duidelijk. De historische context is helder. We weten wat de schrijver zocht.

Dit lied is ongetwijfeld geschreven in de periode van ballingschap, zo ongeveer op de helft van het eerste millennium voor onze christelijke jaartelling. In twee etappes was het volk van Israël en Juda overwonnen en de overwinnaars hadden de mensen weggevoerd uit wat eens het beloofde land was geweest. Ze waren weg van de plek waar ze zich thuis voelden. Ze waren hun vrijheid kwijt en ze werden onderdrukt. Ze moesten vreemde goden dienen en hun eigen gewoonten opgeven. Ze waren in ballingschap. Een plek waar de lier aan de wilgen hing en niemand met goed fatsoen meer liederen van Zion kon zingen.

Grote gedeelten van het Oude Testament zijn in die tijd geschreven. Juist toen moest de hoop hervonden worden. Had men behoefte om de oude verhalen op te schrijven of misschien zelfs wel nu te gaan schrijven. Het volk in ballingschap kon wel een morele opkikker gebruiken. Een dichterlijk steuntje in de rug.

Zo moeten we onze psalm van vandaag lezen. Nooit was de hoop vervlogen dat het eens goed zou komen. God zou ons thuisbrengen. Uit onze ballingschap. Dat was pas werkelijk een feest! In een concrete politieke situatie zou het uiteindelijk wel goed komen.

Maar goed, als dat de context is, wat moeten wij dan met die psalm die 2500 jaar geleden opschreven is? Als wij zo graag meezingen over die ballingschap, doet zich de vraag voor wat de ballingschap is, waar wij ons in bevinden. Kunnen wij met goed fatsoen zoiets wel zeggen?

En daarmee kom ik bij deel 2 en dat ontleen ik aan het Evangelie van Johannes: wel in de wereld, maar niet van de wereld.

In veel christelijk denken wordt een antwoord op deze vraag naar ballingschap gegeven. In orthodoxe, protestantse kringen kun je dergelijke geluiden nog steeds horen. Daar wordt dan gesproken over de tegenstelling tussen deze wereld en de werkelijkheid van God. We leven allemaal in een godverlaten wereld, de gewone wereld van alle dag. Maar tegelijkertijd zoeken we naar een wereld die de werkelijkheid van God belichaamt: Gods Koninkrijk.

Tegenover het leven van alle dag, dat zich kenmerkt door ellende en verdriet, door zonde en tekortkomingen, waarin schuld regeert en duisternis heerst, staat een visioen van Gods wereld die eens zal aanbreken. Ver weg of dichtbij, God zal het weten, maar daar zijn we naar op zoek en we moeten vooral niet hier blijven steken.

Het grootste verwijt wat je mensen in die orthodoxie kunt maken is wereldse gezindheid. Alles wat niet goed is, past bij die gezindheid. Daar moet je je aan ontworstelen. Daar mag je niet in leven.

Werelds is een te grote nadruk op plat vermaak, op materiële goederen of welvaart. Op esthetiek. Op jezelf en je eigen successen of geluk. Daar moet je je van losmaken. Pas als je de oude wereld met al haar verleidingen weerstaat, komt er ruimte voor een nieuwe wereld, waarin alles zoveel mooier en beter is. Gods wereld.

Als je zo naar onze huidige wereld kijkt, dan leeft een oprechte christen in ballingschap. We zijn gevangenen van een bestaan wat we niet moeten willen. We leven in ballingschap, dus proberen we als pelgrims weg te trekken naar het land van God. Christenen kunnen nooit thuis zijn in deze wereld. Zij zijn pas thuis bij God. Hier beneden is het niet!

Dit denken leidt tot een enorme kloof tussen de wereld – waarin alles zondig is – en de kerk, waarin alles naar God verwijst. Om te laten zien hoe ver dat gaat, heb ik dat mooie lied van mijn goede neef Willem laten zingen. U keek er wellicht al een beetje van op.

De ware kerk des Heren – let wel voor geen enkele serieuze theoloog is die gelijk te stellen met een van de toevallige kerkgenootschappen – is iets compleet anders dan de wereld. De kerk is door God geroepen en losgemaakt van de wereld. De kerk is deel van de hemel en niet van de aarde. Natuurlijk wordt de kerk, worden de gelovigen beproefd, maar wees gerust, met de kerk – namelijk de ware gelovigen - zal het goed komen. Het zijn de uitverkorenen Gods die gered worden uit een boze wereld, waarin je niet moet willen zijn. Waarin uiteindelijk het goddelijke niet kan bestaan.

Het is een helder wereldbeeld, waarin goed tegenover kwaad staat. Heilig tegenover onheilig. Zwart tegenover wit. Er is weinig nuance. Zoals de Heer al zei: wie niet voor mij is, is tegen mij. Gods Koninkrijk is niet iets van een beetje meer of minder. Het vraagt om een rigoreuze keuze of plaatsbepaling. Een beetje geloven kan niet. Is net zo gek als een beetje zwanger zijn. Je bent het of je bent het niet.

Zo kun je ook kerken en geloofsgroeperingen onderscheiden. Geen gemakkelijke tussenoplossingen. Een radicale keuze. Zo hoort de eerste doopsgezinde traditie tot wat in de kerkgeschiedenis heet: de radicale Reformatie. Een Reformatie die tot op de wortel werd doorgezet. Geen gemakkelijke oplossingen. Niet een beetje meer of minder, maar er helemaal voor gaan.

In de tijd van Menno Simons betekende dat, dat hij streefde naar een gemeente zonder vlek of rimpel. Geen compromis. Niet toegeven aan de wereld, maar je daarvan afkeren, dan pas kon je behoren tot de gemeente, tot Christus. Modern gezegd: een klein clubje, dat er helemaal voor ging.

Zoals u begrijpt, is dit een wereldbeeld, waarin het past om te zingen over de ballingschap. Geloven is leven in deze wereld, maar je er niet voor 100% mee verbonden voelen. De wereld is een tussenstadium naar iets anders. Leven is niet op je lauweren rusten, maar pelgrimsschoenen aan doen en op weg gaan

Daartegenover – en zo kom ik bij **het derde deel van mijn preek** – staat een beeld dat veel positiever is over de wereld waarin we leven. Geen principiële somberheid. Uitgangspunt is dat het goed is, maar misschien nog wel beter kan. Niet het afschrijven van de wereld en verlangen naar een nieuwe, maar om je heen kijken naar wat je in deze wereld inspiratie geeft.

Dit is een wereldbeeld dat ik vaak bij vrijzinnigen tegenkom. Dat is misschien ook wel wat de orthodoxere gelovigen zich niet kunnen voorstellen. Vrijzinnigen zoeken geen wereldmijding, maar zoeken de wereld vaak op. In klassieke beelden: zij lopen graag op de brede weg en erger nog, ze vinden het daar fijn en ze voelen er zich thuis.

Allerlei elementen die voor anderen tot verwerpelijke wereldgezindheid horen, vinden zij juist interessant. Uitingen van cultuur en kunst zijn niet goddeloos, want zelfs als ze niet religieus geïnspireerd zijn, kunnen ze toch te denken geven. Inspiratie halen vrijzinnigen lang niet alleen uit de religie, hun inspiratie kan ook schijnbaar goddeloos zijn, maar ons toch in beweging zetten. Het gemakkelijkste is dat wel te zien aan inspiratie uit andere godsdiensten. Nu zult u van mij niet horen, dat je daar als eerste zou moeten gaan zoeken, maar ik zal zeker niet ontkennen dat ook daar inspiratie te vinden is. Denk even aan het lied van mijn neef Willem, dat een exclusiviteit van de kerk uitstraalt. Misschien wel de oude regel van de kerk van Rome: *extra ecclesiam nulla salus*, buiten de kerk geen heil.

Inspiratie is overal, je moet je er alleen wel voor open stellen. Je moet misschien je best doen om het op te delven, maar principieel is die overal te vinden.

De wereld heeft misschien veel slechte kanten, maar de wereld is zeker niet afgeschreven. Het Koninkrijk van God, Gods werkelijkheid is iets wat we niet buiten deze wereld moeten zoeken, maar juist in onze wereld. Mijn voorganger Piet Eldering had op zijn catechisatiekamer een globe, een wereldbol staan, met een bordje erbij: op deze wereld zal Gods Koninkrijk aanbreken! De Kerk is hier geen voorportaal van de hemel, maar een plek van zoekers, *early adopters*, die misschien net iets eerder dan anderen een idee hebben waart ze moeten zoeken.

Zie daar een tegenstelling waaraan ik moest denken bij ons thema. Is de wereld nu juist een thuis of leven wij in ballingschap? Geloven wij nu dat het hier in wezen goed is, of is alles beroerd.

Ik kom bij het slot van mijn preek, een epiloog. Waar ik meestal netjes in mijn derde deel naar een conclusie werk, merk ik dat ik dat vandaag veel moeilijker vind. Eerlijk gezegd kan ik me vinden in de beide tegengestelde beelden. Enerzijds is het wel verleidelijk om te denken dat deze wereld best OK is. Zo gek is het toch allemaal niet. Tegelijkertijd is het radicale ook wel aantrekkelijk. Dat vraagt om keuzes. Dat roept om serieusheid en het maakt dat we niet zomaar lauw lauw zijn. Het gaat ergens om. En misschien is het ook wel zo, dat een God die een beetje God is, echt wel iets van ons vraagt.

Maar misschien is het ook wel iets waar we nooit uitkomen. Is het het een én het ander. Worden we in geloof opgeroepen om onszelf eens werkelijk te veranderen, want voor wie uit inspiratie leeft is er echt wat gebeurd. Maar tegelijkertijd leven we wel in deze wereld en moet het daar gebeuren.

Kortom: ik leg het probleem vanmorgen gewoon bij u neer. Uit of thuis. In ballingschap of niet.

Hoe dan ook: zoek inspiratie en vind die. Doe er wat mee.

Of zoals Huub Oosterhuis het zegt in ons slotlied:

gij hebt ons weggetild uit dit leven. Dus toch ballingschap.

Maar ook: *Van U is deze wereld, deze tijd. Gij hebt uw stem tot op vandaag doen klinken.*

Laten we in alle gevallen blijven luisteren en er wat mee doen.

Amen.

Orgelspel

Toelichting gebeden:

Ik heb me laten inspireren door de woorden en gebedsintenties van een groep mensen die in het kader van Samen010 maandelijks een wake bij het detentiecentrum op Zestienhoven organiseren.

Voorbeden - stil gebed - Onze Vader

Eeuwige God,

We willen u danken voor het feit dat we bestaan. Dat uw schepping er is en dat we ervan kunnen genieten. Dat we kunnen zien hoe mooi uw natuur kan zijn. *Ons spreekt de bloeme ene tale*. Maar tegelijkertijd ook hoe mooi het kan zijn, wat wij mensen ervan maken. Hoe kunstwerken kunnen spreken van u. Hoe schoonheid u voor ons tot leven kan wekken. Alles om ons heen kan ons van u spreken, als we maar willen kijken. Alles om ons heen roept ons op om ons gewone leventje te verlaten en onze handen uit de mouwen te steken.

Help ons te leven naar uw roeping en niet zomaar stil te blijven zitten. Help ons om te zien naar onze medemens die ons nodig heeft. Laat ons meeleven met wie ziek zijn en het zwaar hebben. Maak ons tot steun voor wie gevangen zitten en niet weg kunnen komen. Weg in fysieke zin, maar ook wie gevangen zitten in hun eigen gedachten, in hun eigen zorgen, in hun eigen angsten.

Eeuwige God,
ieder mens heeft recht op geborgenheid.

Tot U bidden wij
voor alle mensen
die dagelijks getroffen worden
door de ellende in hun land;
die door oorlog, geweld,
voedselschaarste of door droogte

en gebrek aan werk
hun toevlucht nemen
tot een ander land of continent.

Eeuwige God,
in Jezus Christus heeft u uw tent in ons midden opgeslagen.
Tot u bidden wij voor
allen die in de wereld
dreigen te verdrinken in zorgen en onzekerheid.

Maak ons tot helpers in uw naam. Uw handen die mensen uit hun ballingschap
kunnen trekken.

In stilte willen wij u bidden. Voor ons zelf, voor onze medemensen, voor uw
wereld. In stilte spreken we uit wat niemand voor ons kan zeggen. Wil naar ons
luisteren, wil ons sterken, wil ons bemoedigen, als we bidden in de stilte.

[...]

Met heel uw kerk van alle plaatsen en tijden bidden we met de woorden van Jezus:

Onze Vader die in de hemel zijt
Uw naam worde geheiligd
Uw koninkrijk kome
Uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
vergeef ons onze schulden
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven
en leid ons niet in verzoeking
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht
en de heerlijkheid

in eeuwigheid.

Amen.

Mededelingen

Collectes, met orgelspel (twee collectes na elkaar)

Op de eerste zondag van de maand vindt altijd 's middags bij het detentie centrum in Rotterdam waar vluchtelingen gevangen zitten een wake plaats die bij de mededelingen in de doopsgezinde kerk altijd aangekondigd wordt. Jet Visser-Romijn zal u nadere informatie kunnen geven.

Gemeente gaat staan

Zingen: 362

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschappen,
Haar taken in deze wereld, met haar noden.
En gaan we dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht, onder Gods
zegen.

De Heer zegen en hij behoede ons.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Zingen: Lied 416

Orgelspel